

MAIRONIS. NAUJIENOS IŠ ŠEŠIŲ NESKELBTŲ LAIŠKŲ

Aldona Ruseckaitė

Laiškai atveria daug erdvių, atidaro paslaptinių durų, iš jų kuriama pasaulio, kultūros, literatūros istorija, atpažįstama asmenybė, geriau suvokiama kūryba. Šiuo atveju Maironio epistolikos likimas nėra palankus ir gailėstingas: žinant, jog poetas mėgo rašyti laiškus, parašė jų draugams, bičiuliams, giminėms šimtus, o išlikę yra tik kelios dešimtys. J. Tumas-Vaižgantas, rašydamas apie studentavimo laikus Peterburgo dvasinėje akademijoje, pasakodamas apie jaunojo Maironio ir kito studento – Julijono Šimaičio – bičiulystę, teigė juos buvus labai artimais draugais, tarp savęs neturėjusiais jokių paslapčių. Mačiulis jam parašęs daugybę laiškų. Tačiau nė vieno išlikusio... Arba kitas, jau vėlesnis konkretus atvejis. Jonas Mačiulis- Maironis nuo 1909 metų – Kauno kunigų seminarijos rektorius. Teko rūpintis ne tik seminarijos rūmais ir jų priežiūra, ne tik klierikų auklėjimu ir mokslu, bet ir visokiais ūkio dalykais, už kuriuos taip pat buvo atsakingas. Kunigų seminarija valdė Palangoje vilą „Svitez“, kurią kažkada šiai mokslo įstaigai padovanojo kunigaikštis Mykolas Oginskis. Dar iki pradėdant Maironiui rektoriatu, vila buvo išnuomota lenkų tautybės poniai Laurai Colonnai Walevskai. Jos šeimininkavimas, Maironio žodžiais, buvo labai prastas, seminarijai ne tik neatnešė pelno, bet dargi atsirado didelių nuostolių. Rektorius siekė įvesti tvarką, ilgai susirašinėjo su minėtają ponia, vedė derybas. Korespondavimas, beje, lenkų kalba, truko daugiau nei porą metų – maždaug nuo 1910-ųjų iki 1912-ųjų. Maironis rašė laišką savo bičiuliui kunigui Antanui Beržanskiui, maldavo jį būti šios reikalo „kaipo teisėju“ ir informavo: „aš atsiųsiu nuo konsistorijos įgaliavimą ir vienkart aprašysiu su mažiausiomis smulkmenomis visą tą dalyką nuo pradžios lig galo ir atsiųsiu p. Valevskienės laiškus man rašytus, kai kuriuos mano laiškus... Darbo bus visai mažai, nes aš sunumeravau visus laiškus chronologiškai ir kiekviename pabrėžiau raudonu rašalu, kas priguli, <...> nors tų laiškų yra 25, bet jiems peržiūrėti užteks vienos valandos.“ (Iš Maironio laiško A. Beržanskui, 1912 09 13). Rektorius poniai parašė galbūt porą dešimčių laiškų, tačiau nė viena jo epistolinė žinia neįkrito į amžinybės stalčių. Jau vien šie du faktai rodo, kad daug Maironio laiškų pradingo, nusimetė. O kiek susirašinėjimo būta su įvairių parapijų klebonais, su kuriais artimai draugavo, juos lankydavo ir dalijosi savo rūpesčiais. Artimas poeto bičiulis Mykolas Vaitkus

prisiminimuose teigė, jog poetas kur nors išvykęs iš karto artimiems žmonėms brūkštelėdavo atvirlaiškį...

Kai Lietuvių kalbos ir literatūros institutas 1990 metais išleido „Literatūros ir kalbos“ XXI tomą, skirtą Maironiui, jame buvo išspausdinti visi tuomet surinkti ir žinomi poeto laišškai. Knygoje spausdinama penkiasdešimt vienas Maironio laiškas, rašytas 1897–1931 metais, adresuota penkiolikai žmonių. Iš šio minimo skaičiaus laiškų, tik dvidešimt devynių buvo rasti autografa, o dvidešimt dviejų laiškų tekstai perspausdinti iš publikacijų prieškarinėje periodikoje ir nuorašų. Nuo šio leidinio išspausdinimo neskelbtų Maironio laiškų kaip ir neatsirado, niekas jų nepublikavo. Po Maironio mirties praėjo jau aštuoniasdešimt metų, tačiau vis dar randasi naujų archyvinių ženklų, tarp jų ir vienas kitas laiškėlis, tampantis kultūrine vertybe, poeto biografiniu ženklu. Paminėsiu čia šešis Maironio neskelbtus laiškus, kurie pastaraisiais metais pakliuvo akiratin.

Iš nepublikuotų laiškų seniausias datuojamas atvirlaiškis, saugomas Nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje. Data paaiškėja tik ištyrinėjus pašto antspaudą – 1902 metų rugpjūčio 2 diena. Ant atviruko gerosios pusės, kuri vaizduoja jūros pakrantę, užrašyta vokiškai: „Am Rigaschen Strand“ („Rygos pakrantėje“). Tas pats pašto antspaudas išduoda, kad Maironis laišką rašęs iš Latvijos kurorto Majorių. Dabar ta pakrantė yra Jūrmala, o tuomet Majoriai – senas pajūrio kurortas, į kurį buvo galima atvažiuoti traukiniu. Tad Maironis galėjo juo atbildėti net iš Peterburgo. Adresatas – ponija Aleksandra Josifovna Volter, kryptis – Peterburgas, kurį laiškas pasiekė rugpjūčio 5 dieną. Kitais atvejais ponios pavardę koresponduotojas lietuvinio, nes Maironio lietuvių literatūros muziejuje saugomas autografas: „Jos Mylistai Garbingai Poniai Aleksandrai Volterienei. Geros širdies Žmonai, Besimokančios Lietuvių Janumenės Globėjai ir Užtarytojai – d. d. d. autorius, 17 XI 07“ (A.R. – d.d.d. – lot. *do dona dedica* – duodu dovanoju dedikuoju). Šį autografą Maironis įrašė į savo poemą „Jaunoji Lietuva“, išleistą 1907 metais. Su ponios vyru Eduardu Volteriu ir jo žmona Aleksandra Rusijos sostinėje Maironis artimai bičiuliavosi, lankė jų namuose ruošiamus lietuviškus subatvakarius. Su profesoriumi, etnografu Volteriu turėjo bendrų darbų ir siekių.

Minimas atvirlaiškis poniai Volterienei yra gana paslaptingas. Teksto labai nedaug, jis parašytas rusų kalba ir horizontaliai, ir vertikalčiai ant vaizdinės atviruko pusės, nelengvai įskaitomas. Laiškelyje išdėstyti keli dalykai: klausiama apie ponios sveikatą, teiraujamasi, ar jai išgyti padėjo citrina, po to – kaip gyvuoja vyras

Eduardas Aleksandrovičius, pabaigoje brūkštelėta, kad buvęs kažkokiame koncerte, kuriame atlikėja puikiai grojo ir publika ją užvertė gėlėmis. Tačiau ne dėl šios informacijos Maironis (po laišku pasirašo ne pilną pavardę – *Maculevicius*) brėžia šį laiškėlį. Pagrindinis reikalas yra Jadvygos Smilgienės (rusiškai – Jadvigo Smilgo) laiškas, kurį tarytum jam persiuntė Volterienė, o jis praneša gavęs ir pasiuntęs tą laišką pakeistu adresu... Paslaptis ir tiek, ją tuomet nežinojo gal tik trys asmenys – laiško siuntėja, gavėjas ir Jadvyga Dausinaitė -Smilgienė, viena iš Maironio mūzų, poezijos įkvėpėjų, kuriai buvo dedikuota eilėraščių, bičiuliautasi ilgus metus – ir gyvenant Peterburge, ir vėliau – jau Kaune. Jai skirtas eilėraštis „Skurdžioj valandoj“:

Dvasios saldūs regėjimai, nemirštą troškimai,

Iš dangaus man atskridę sapnai!

Širdį uždegėt meile kaip šventi serafimai,

Bet jai nedavėt laimės visai.

Šis eilėraštis pirmą kartą išspausdintas 1905 m. „Pavasario balsuose“, tad laiškėlio rašymo metais galbūt ir galėjo būti tie „saldūs regėjimai“ ir neįmenamos paslaptys... Gyvendamas Peterburge, Maironis buvo artimai susibičiuliavęs su Jadvygos ir Antano Smilgų šeima, jų namuose dažnai vakarodavo, buvo išvažiuavęs kartu atostogauti į Suomiją, į Rygos pajūrį. Kai Smilgoms gimė pirmasis vaikas – sūnus, Maironis buvo pakviestas būti jo krikšto tėvu ir išrinko Algirdo vardą. Vėliau gimė dukra Birutė, augo jaunylė Aldona. Poeto albumuose iki šiol yra išlikusių šios šeimos fotografijų: Antano ir Jadvygos vestuvės, vaikučių veideliai. O su Antanu Smilga siejo ir oficialūs reikalai: laikraščio „Lietuvių laikraštis“ leidyba, naujų Maironio knygų spausdinimas, Peterburgo lietuvių visuomeninė kultūrinė veikla. Tad kitas nepublikuotas laiškas jau ir siejamas su panašiais įvykiais.

Šis laiškas yra be datos, be vietos įvardijimo, be voko. Prasideda kreipiniu „Mylimieji Kūmai!“, o ir pabaigoje pasirašo „Kūmas“. Taip pavadina save, nes kaip minėta buvo jaunojo Algirdo Smilgos krikštatėvis. Vadinasi, skirta Jadvygai ir Antanui Smilgoms. Laišką rašo jau gyvendamas Kaune, po 1909 metų, tačiau po viešnagės Peterburge, kurios metu ketino Smilgas aplankyti, tačiau apsisprendė to nedaryti.

Taigi šis dviejų lapų laiškas galėtų būti rašytas apie 1912–1913 metus. „Sveiki sulaukę šventų Velykų! Trokštu visiems, kad linksma aleliuja nuolatos skambėtų širdy, kad sveikata ir laimė eitų greta, kad sektųsi visuose geruose užmanymuose ir kad iš vaikų būtų tėvams džiaugsmas, tėvynei ir Bažnyčiai nauda...“ Po sveikinimų ir linkėjimų Maironis prisipažįsta, jog norėjęs jau pirmąją kelionės dieną Smilgų šeimą

aplankyti, „bet važiuodamas į departamentą, užvažiuavau pas arkivyskupą, su kuriuo kitą kartą taip gerai gyvenome, kuris mane norėjo ir į Akademijos rektorius. Pas jį sužinojau, kad jūs taip pešatės, rodė man telegramas jūsų iš Maskvos; mano padėjimas tarp jūsų labai buvo nemalonus...“ Toliau Maironis rašo apie kažkokius dabar jau sunkiai atsekamus įvykius, intrigas tarp pačių Peterburgo lietuvių, kurie nesutaria, prastai minimi lenkai. Ir kad priešininkai, sužinoję, jog Maironis atvažiavo, „sekė visus mano žingsnius, ypatingai lenkai, kad sužinoti, ar aš būsiu pas jus, ar ne. Todėl sau pasakiau, neprigausite manęs, geriau aš kitą kartą pasimatysiu, o dabar nesikišiu, juk ir taip mane lenkai apšaukė, kad su maskoliais einu iš vieno...“ Jokių konkrečių faktų ar įvykių poetas laiške nemini, viską kažkaip atsargiai apeina, tačiau jo nuotaikos gana aiškios. Maironis labai nemėgo turėti priešų, tačiau jų visada turėjo, ypač tarp lenkų dvasininkų. Bet skaudžiausia jam buvo ir laiške rašė: „Negerai tik, kad jūs tarp lietuvių turite daug priešų; kad būtų vienybė, tai daug daugiau būtų mėtę padarę“. Kai Maironis 1894–1909 metais gyveno Peterburge, jo lietuviška veikla buvo gana plati, pirmasis pradėjo sakyti Šv. Kotrynos bažnyčioje pamokslus lietuvių kalba. Buvo laimėjimas! Tačiau šiame laiške jis apgailestauja, kad lenkų kalba vėl įsigalėjo bažnyčiose ir dėl to yra gana griežtas, netgi piktas: „Šv. Kotrynos bažnyčioje tai tikrai reiktų išvaryti lenkiškus pamokslus per vidurį sumos...“ Dėl mums jau nebeištyrinėjamų priežasčių jis rašo, kad „dabar gal lenkininkai ir kiek tiek pabūgs; bet paslapčia jie taikysis dar daugiau įkasti. Tiek prirašiau apie tuos niekus; kas skauda, apie tai ir kalbi. <...> Sveikinu dar kartą visus, vaikučius bučiuoju. Kūmas“. Maironis turėjo dėl ko ir vėliau nemėgti lenkų dvasininkų, jie bėgo į aukštas angas – važiavo į Vatikaną, vertė jo eilėraščius, nešė šmeižtą, skundus, melavo ir kenkė... Taip Maironis, siūlytas Romai į vyskupus keletą kartų, negavo šio titulo. Yra savo draugams rašęs, jog lenkai nuolat skundė, o lietuviai jo neapgynė. Paskutiniaisiais gyvenimo metais juodraštinėje *Eksplikacijoje* yra parašęs: „...aš negalėjau nejausti pažeminimo, kai Roma nuo manęs kratos, kaip nuo kokio prasikaltėlio. <...> Aš visą amžių ištikimai tarnavau Bažnyčiai, sąžiningai ėjau savo pareigas, kaip Lietuvos patriotas netarnavau rusų valdžiai. <...> Taigi klausiau savęs ne kartą, už ką mane Roma laiko prasikaltėliu, įrašius į savo juodąją knygą. Mačiau juodą nedėkingumą už mano darbus, graužiaus...“

Laiškas yra garsaus Lietuvos smuikininko, profesoriaus Jurgio Dvarionio, Smilgų dukters pianistės Aldonos Smilgaitės -Dvarionienės sūnaus, nuosavybė.

Kitas nepublikuotas laiškas pagal datą yra labai panašus į aukščiau minėtąjį, įdomu, jog ir Maironio rankraštis absoliučiai vienodas, nes šiaip per gyvenimą gerokai pakito – nuo dailaus, įskaitomo – į senatvę kartais priartėdavo prie *daktariško* braižo. Vėlgis vokas neišlikęs, o data laiške nepažymėta. Adresatas – redaktorius, knygyno Vilniuje savininkas Jurgis Šlapelis. Gavęs iš pastarojo laišką, rašo atsakymą. „Tamstai pareikalavus 16 VIII br. (neįsk. žodis) siunčiu 70 egz. „Reseinių Magdės“ po 25 kap. Ir „Pavasario Balsai“, ir „Jaunoji Lietuva“ jau išsparduota. Reikėtų antrą kartą spausdinti Bal su „Jaunąja Lietuva“, rasit būtų dabar keblumų, cenzūrai kai kurios vietos nepatiktų, o taisyti aš nenoriu. Į „Pavasario Balsus“ reikėtų įdėti dabartinį priedą „Reseinių Magdės“, t.y. antrą pusę, o tuo tarpu pati „Reseinių Magdė“ dar neišsparduota. Ir kauniškiai knygynai kalbina mane jiems pavesti perspausdinimą. Nežinau, kaip padarysiu. Verta būtų šįmet 25 metams mano pasidarbavimui subėgus perspausdinti, ką Tamsta manai, ar galima būtų pasaulinės valdžios nesuerzintus perspausdinti „Jaunąją Lietuvą“. Nenorėčiau nemalonumų: galėtų ir visą leidimą konfiskuoti. Su tikra pagarba Maironis.“

Vis dar nesame įsitikinę, kokį kūrinį Maironis laikė savo *pasidarbavimo* pradžia, net esant poetui gyvam, Vaižgantas kėlė diskusiją, ką laikyti klasiko kūrybos pirmuoju kūrinium? Tačiau šiuo atveju labiausiai atitiktų Antanui Baranauskui skirta poemėlė „Lietuva“, kurios rankraštį jaunas poetas įteikė savo mylimam profesoriui 1888 m., pabaigęs Kauno kunigų seminariją ir išvažiuodamas tolesnių studijų į Peterburgą. Tuomet šio laiško data būtų apie 1913 metus. Poema „Reseinių Magdė“ išleista 1909 metais, „Pavasario balsai“ – 1905 m., poema „Jaunoji Lietuva“ – 1907 m. Pastarosios dvi knygos jau išspardutos, o pirmoji dar ne. Kaip tik 1913 m. išeina naujas „Pavasario balsų“ leidimas, kartu įdėtas libretas „Kame išganymas“, o „Jaunoji Lietuva“ išleista tik 1920 metais, matyt, bijota valdžią suerzinti. Naujai išleistuose „Pavasario Balsuose“ rašo įvadėlį: „Šiais metais visuomenė man priminė, kad prabėgo 25 metai nuo to laiko, kad pradėjau šį tą bespausdinti. Kritika iš tos priežasties atkreipė visuomenės atydą į mano veikalus...“ Vadinasi, Maironis savo *pasidarbavimo* 25-mečiui Kaune, S. Banaičio spaustuvėje išleido „Pavasario balsus“, knygai viršelį sukūrė dailininkas A. Žmuidzinavičius.

Šis laiškas saugomas Maironio lietuvių literatūros muziejuje.

Dar vienas epistolinis dokumentas buvo saugomas profesorės Vandos Zaborskaitės archyve, po jos mirties jį maloniai leido nukopijuoti profesorės įdukra Virgilija Stonytė. Atvirlaiškis iš Palangos, išsiųstas 1927 metų liepos 30 dieną, Kauną pasiekęs

jau kitą dieną, tą rodo du ryškūs pašto antspaudai. Adresas toks: „P. Marceli Mačiulytei, Muziejaus g-vė 5 kamb. 1, Kaunas.“ Reikia priminti, jog Maironis labai mėgo Lietuvos pajūrį, ypač Palangą, vasarojo joje jau nuo devynioliktojo amžiaus pabaigos iki pat mirties – dar 1932 metais birželio viduryje, važiuodamas į Tytuvėnus aplankyti savo bičiulį Antaną Jančiauską, ketino iš karto siekti Palangą, atostogauti, bet po sunkaus priepuolio teko grįžti į Kauno miesto ligoninę, kurioje pagulėjęs dešimtį dienų, iškeliavo pas Viešpatį.

Apie ką gi šis atvirlaiškis seseriai Marceli, kuri nugyveno kartu su broliu Kaune, jo rūmuose nuo 1910 metų iki poeto mirties, o ir po jos liko čia, kol, sulaukusi 94-erių metų, 1958-aisiais mirė?

Beje, laiškelis parašytas ant puikaus atviruko. Nors ir būdamas Palangoje, bet pamaldžiajai savo seseriai nesiunčia su kurorto vaizdu, o išrenka tokį, kuriame didžiasparnis angelas veda melstis jauną merginą. Be jokio kreipinio pradeda: „Palangoje būsiu dar bent dvi savaitės; oras gražus. Grįždamas gal kur pakeliu užsukti. Ar sukantis laikrodis eina? Jei stovi, tegul Teklytė praneša laikrodininkui, kad pataisytų.“ Toliau nurodo, kur pernešti ar pastumdyti baldus, vardija savo buto kambarius. „Viduriniame gulomame lova, komoda ir iš prieangio spinta su drabužiais. Greta svečių kambarėlis su lova. Čia galės būti nedidelis stalas, jei būsiu vienas, arbatai gerti. Savo kambarį galėtumėt žydėliui liepti gražiau sienas papuošti.(...) Priminkite Prokuratoriui, kad prieangy pečių perdirbtų, pirmyn ištrauktų, kad šildytų geriau...“

Buitiniai nurodymai seseriai.

1927 metai Maironiui buvo gana sunkūs, turėjo daug rūpesčių Kunigų seminarijoje, rašė pareiškimą Arkivyskupui dėl savo rektorius algos ir pensijos, paaiškėjo, kad vėl nepaskirtas vyskupu. Poilsio būtinai reikėjo. Tačiau visada taip elgdavosi – net ir išvažiavęs nepamiršdavo reikalų, seserį Marcelę siūsdavo pažiūrėti, kaip vyksta statybos seminarijoje. Viską norėjo žinoti ir vadovauti, nes, anot Vaižganto: „Statyti Maironiui buvo lyg koks prieprotis. Skūsdavos, kad nė vienu metų jis neturėjęs gryno oro: vis uždulkinta kalkėmis ir žemėmis. Neva pyko ir kreitėjo, o iš tikrųjų ir Palangoje atostogaudamas ilgėjos tos dulkynės; naujai atvykusių teiraudavos, kiek jau padirbta, ir nerimo tai pamatyti savo akimis.“

Tačiau laiške minimas remontas vykęs jo paties bute, nurodinėjo, kaip tvarkytis.

Teklytė buvo sesers Kotrynos dukra, tuo metu einanti Kaune mokslus, mat, Maironis

su seserimi Marcelle daugiau ar mažiau išmokslino visus septynis sesers Lipčienės vaikus.

Pluoštelį Maironio laiškų glaudžia viena šeima JAV, norinti juos turėti kaip šeimos relikviją. Šios šeimos palikuonys prieš kelerius metus, vieną vasarą, atvežė į muziejų parodyti kelių laiškelių kopijas, nes ieškojo žinių apie laiškų adresatę Oną Balčiūniene, kurios prisiminimai išspausdinti „Literatūros ir kalbos“ XXI tome, skirtame Maironiui. Su šia moterimi Maironis bičiuliavosi kelerius paskutinius savo gyvenimo metus, kaip pamena pati O.Balčiūnienė: „Užsukdavau pas jį ir paprastą dieną, įpratau dalintis su juo savo mintimis, rūpesčiais, klausti jo patarimo. Man tada buvo 23 metai, o jis, daug gyvenimo matęs žmogus, buvo man geras draugas ir globėjas. <...> Dažnai mes eidavome su juo dviese pasivaikščioti. Jis man ką nors pasakodavo, kartais deklamuodavo, o kartais ilgą laiką tylėdavom.“

Jiedu nemažai susirašinėjo, palydėdavo vienas kitą į keliones, sutikdavo.

Dviejų laiškelių kopijos.

Atvirlaiškis labai paprastutis, trumpas: „Poniai Onai Balčiūnienei, Rotušės aikštė 5, greta šv. Kazimiero knygyno.“ Kadangi tuo dešimtmečiu buvo madingi atvirlaiškai, tad svarbus atviruko turinys. O jeigu laiško korespondentas kur nors išvykęs, būtinai rašoma ant to miesto vaizdo, jeigu toks atvirukas, žinoma, pakliūva po ranka. Šiuo atveju, persėdantis Berlyno geležinkelio stotyje į kitą traukinį, Maironis turbūt skubomis nerado atviruko su šio miesto vaizdu, nes kitoje atviruko pusėje smulkiomis raidelėmis parašyta: „iš serijos Rembranto paveikslai Nr. 95“.

Ką jis stotyje parašė bičiulei Onai: „Ačiū nuoširdžiai už palydėjimą. Lig Berlyno labai gerai atvažiuome. Čia teko laukti 4 valandas. Šį tą nusipirkome, išgėrėme kavos ir štai lipame į savo traukinį, kuris šiandien vakare mus nuveš į Wildungeną, hotel Bristol. Visiems labos dienos“. Jokio kreipinio, jokio parašo. Stebėtina to meto laiškų sparta: antspaudas rodo, jog iš Berlyno paleista 1928 m. rugpjūčio 6 dieną, o Kauną pasiekė jau rugpjūčio 7 dieną.

Laiškelis atveria įdomų faktą, kada Maironis po sunkios pirmosios operacijos keliavo į Vokietijos kurortą Vildungeną gydytis. Mat, tų metų birželio mėnesį poetą, besiilsintį Birštone, ištiko ūmus priepuolis, jis buvo atvežtas į Kauną, pažįstamas universiteto profesorius Aleksandras Hagentornas savo privačioje klinikoje skubiai operavo. Konstatuota prostata, tačiau visada ir visur iki mirties buvo įvardijama „pūslės liga“. Jau gerokai po operacijos atsigavusį, daktarai ir išsiuntė į Vokietijos kurortą, čia jis dar patyrė sunkių procedūrų, apie kurias smulkiai parašė seseriai

Marcelei. Tačiau kurortas padėjo, vėliau draugams prisipažino, jog gal jau būtų miręs, jeigu ne šis gydymas. Į Vildungeną Maironis važiavo ir kitais – 1929 metais, iš tų metų neišliko nė vieno laiško, tik žinoma, kad poetas ten važiuoti netroško. „Nežinau, ar reikės šį metą į užsienį važiuoti gydytis; dar nesitariau su gydytojais; labai nenorėčiau, nervus man visai suardo. Jei nereikės į užsienį, tai važiuosiu į Palangą...“ (Iš laiško kunigui Juozui Gudzinskui, 1929 05 06).

Kitas atvirlaiškis, taip pat rašytas Onai Balčiūnienei iš Palangos 1930 metų rugpjūčio 1 dieną. Bičiulė Ona jau nebegyveno Rotušės aikštėje, ji statėsi Žaliakalnyje namą, tad Maironis domėjosi ir tomis statybomis. „Nuo pažįstamų marių kraštų siunčiu labas dienas ir džiaugiuos viltimi neužilgo pasimatyti: jau ir miegamąjį traukinio bilietą nusipirkau, kad nepritrūktų vietos; pirmadienį vakare išvažiuoju, 12 rugp. būsiu Kaune. Kaip sveikatėlė. Labai įdomu, kaip toli pažengė statyba. Iki pasimatymo. Pr. J. M.“ Atvirukas turėjo būti su žymiausio Palangos fotografo Igno Stropaus vaizdu – yra tokia informacija, tačiau turimos kopijos be vaizdinių pusių.

V

Bėk, laiškeli, į kelionę,

Nešk, laiškeli baltas,

Draugui meilę ir guodonę,

Ir mintis nešaltas.

Bėk, prakalbink draugą seną

Iš jaunystės metų

Ir paklausk, kaip gyvena

Tarp vargų verpetų.

Šį žaismingą eilėrašį „Laiškai“, kurį sudaro penkios trumpos dalys, nežinia, kada poetas parašė, nes be datos ir antraštės, išspausdino tik po Maironio mirties, matyt, pats nelaikė jo rimta kūryba, į jokią savo knygą neįdėjo, į spaudą nepasiūlė. Tačiau jo mintys maironiškos – *atverti savo sielą, / Nuo širdies žodelį tarti!..* Nors Maironio išlikę laiškai rodo, kad jis buvo daugiau dalykiškas žmogus, jausmingesni laiškai iš jaunystės metų, kurių tėra vienas kitas, o vėliau, kaip yra sakęs poeto artimas bičiulis Mykolas Vaitkus – Maironis greičiau atverdavo savo namų duris, o širdį labai retai... Tačiau kiekvienas klasiko laiškėlis turi vertę, kad tik dar jų atsirastų.